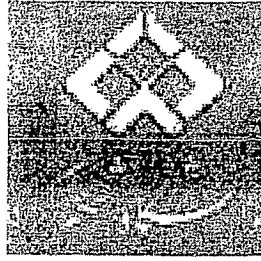

الله أكبر

۱۱۱۲۶۸

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

زیباشناسی شعر مهدی اخوان ثالث

جهت دریافت مدرک کارشناسی ارشد

زبان و ادبیات فارسی

زیبا شوقی آلیکوهی

استاد راهنما:

دکتر سیدجمال الدین مرتضوی

استاد مشاور:

دکتر علی محمدی آسیابادی

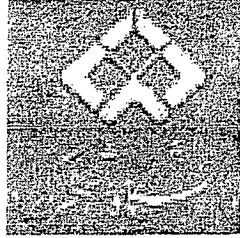
کتابخانه مرکزی اسلامی یزد
سیدجمال

۱۳۸۸ / ۲ / ۱۴

۱۳۸۲

۱۱۱۴۶۸

بسمه تعالی

دانشکده زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی خانم زیبا شوقی آلیکوهی
تحت عنوان

زیبا شناسی شعر اخوان مهدی ثالث

استاد راهنما: دکتر سید جمال الدین مرقوسی
استاد مشاور: دکتر علی محمد شوقی
دکتر محمد شوقی

در تاریخ ۱۳۸۷/۸/۱ توسط کمیته تخصصی زیر مورد بررسی و با درجه عالی مورد تصویب نهایی قرار گرفت.

۱۸۱۶۱

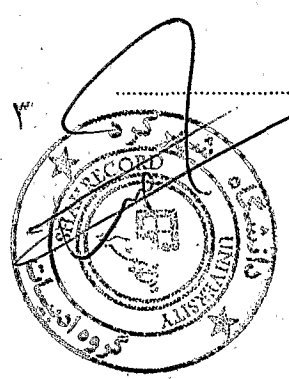
- ۱- استاد راهنما پایان نامه
- ۲- استاد مشاور پایان نامه
- ۳- استاد داور
- ۴- استاد داور

دکتر
 دکتر
 دکتر
 دکتر
 دکتر محمد شوقی

شوقی

رئیس تحصیلات تکمیلی دانشکده

۱۳۸۸ / ۲ / ۱۳

به همسرم کوروش

که در هنگامه همه دانستن ها و ندانستن ها،

داشتن ها و نداشتن ها

امید من است

و

پای رفتنم است

به اوج

به شکوه.

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات،
ابتکارات و نوآوری های ناشی از تحقیق موضوع
این پایان نامه متعلق به دانشگاه شهرکرد است.

تقدیم می‌کنم به همه اساتیدم، همه کسانی که افتخار شاگردیشان را دارم

و از این جهت همواره بر خود می‌بالم.

و

و تقدیم می‌کنم به صفا، صمیمیت و صداقت خانواده ام.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده
۲	مقدمه
۲	پیشینه تحقیق
۲	اهمیت موضوع و هدف آن
۳	روش تحقیق

فصل اول

۵	زندگی‌نامه
۷	آثار
۹	- شعر مهدی اخوان ثالث
۹	- ارغنون
۱۰	- زمستان
۱۵	- منظومه شکار
۱۷	- آخرشاهنامه
۲۱	- از این اوستا
۲۷	- درحیاط کوچک پاییز درزندان
۲۸	- زندگی می گوید اما باز باید زیست
۳۰	- دوزخ اما سرد
۳۲	- ترا ای کهن بوم و بردوست دارم
۳۶	- پروان
۳۶	- تقلید درحوزه زبان
۳۶	- تقلید درانعکاس محیط خراسان
۴۰	- خیام گرای
۴۰	- تقلید سبک خراسانی
۴۰	- استفاده از تکنیک روایت

فصل دوم

۴۲	زیباشناسی شعر
----	---------------

فصل سوم

- ۴۷ - وزن در شعر اخوان ثالث
- ۴۷ - عروض (موسیقی بیرونی)
- ۵۱ - قافیه و ردیف (موسیقی کناری)
- ۵۸ - جدول های مربوط به وزن
- ۶۵ - بدیع لفظی (موسیقی درونی)
- ۶۵ - مبانی موسیقایی صنایع بدیع لفظی
- ۶۵ - جناس
- ۶۶ - جناس تام
- ۶۶ - جناس ناقص (محرّف)
- ۶۷ - جناس زائد
- ۶۷ - جناس زائد اول
- ۶۸ - جناس زائد وسط
- ۶۸ - جناس زائد آخر
- ۶۹ - جناس مضارع (لاحق)
- ۶۹ - جناس مضارع اول
- ۶۹ - جناس مضارع وسط
- ۷۰ - جناس مطرف
- ۷۰ - جناس مرکب
- ۷۱ - جناس اشتقاق
- ۷۲ - قلب
- ۷۲ - قلب بعض
- ۷۳ - قلب کل
- ۷۴ - هم حرفی
- ۷۷ - تکرار
- ۷۷ - تکرار در آغاز
- ۷۸ - تکرار در آغاز و میان
- ۷۸ - تکرار در میان

- ۷۹ تکرار در پایان
- ۷۹ تکرار در سطح جمله
- ۷۹ تکرار در آغاز مجموعه
- ۸۱ نام آواها

فصل چهارم

- ۸۷ هنجارگریزی معنایی
- ۹۰ صورخیال در شعر اخوان
- ۹۱ تشبیه
- ۹۲ زیبایی در گرو پیوند و رابطه ظریف
- ۹۳ تشبیه و جناس تام
- ۹۳ تشبیه و جناس مضارع
- ۹۴ تشبیه و جناس مطرف
- ۹۴ تشبیه و اشتقاق
- ۹۵ تشبیه و نام آواها
- ۹۵ تشبیه و هم حروفی
- ۹۷ تشبیه و هم صدایی
- ۹۸ تشبیه و دگر صورخیال
- ۹۸ تشبیه و تضاد
- ۱۰۰ تشبیه و تناسب یا مراعات النظیر
- ۱۰۲ تشبیه و حس آمیزی
- ۱۰۴ تشبیه و متناقض نمایی
- ۱۰۵ تشبیه و اغراق
- ۱۰۷ تشبیه و وایهام
- ۱۰۸ تشبیه و تلمیح
- ۱۰۹ تشبیه و کنایه
- ۱۱۱ تشبیه و مثل
- ۱۱۲ تشبیه و استعاره

- ۱۱۴.....- تشبیه و اسناد مجازی
- ۱۱۴.....- تشبیه و امکانهای مختلف زبانی
- ۱۱۵.....- تشبیه و پسوند زار
- ۱۱۵.....- تشبیه و و شیوه گزینش الفاظ (قبح الفاظ).....
- ۱۱۶.....- تشبیه و الفاظ نیک
- ۱۱۷.....- تشبیه و مطابقت بین دو کلمه
- ۱۱۷.....- تشبیه و جمع بستن یک طرف تشبیه
- ۱۱۷.....- همراهی تشبیه با امکانات بلاغی
- ۱۱۸.....- تشبیه و اطناب
- ۱۲۰.....- تشبیه و فصل
- ۱۲۲.....- تشبیه و تقدیم مشبه به و تأخیر مشبه
- ۱۲۳.....- همراهی تشبیه با دیگر امکانات ادبی
- ۱۲۴.....- تشبیه و طرد و عکس
- ۱۲۵.....- تشبیه یک چیز به خودش.....
- ۱۲۷.....- تشبیه و پژواک تأثیر تشبیه کانونی
- ۱۲۸.....- تشبیه و مجموعه ای از آرایش های کلامی
- ۱۲۹.....- تشبیه و تناسب لفظی
- ۱۳۰.....- تشبیه و بازنمایندگی و تقویت طیف عاطفی توسط مشبه به محسوس در برخی از تشبیهات
- ۱۳۰.....- تشبیه و انتخاب مشبه به مناسب
- ۱۳۰.....- تشبیه و مشبه به پرنده
- ۱۳۴.....- تشبیه و مشبه به حیوان
- ۱۳۸.....- تشبیه و تأثیر ماندگی
- ۱۴۰.....- تشبیه و تصویرهای گفتاری و نوشتاری
- ۱۴۴.....- جدول های مربوط به تشبیه
- ۱۵۳.....- استعاره
- ۱۵۵.....- استعاره در شعر اخوان ثالث
- ۱۵۵.....- کمال پیوند این همانی
- ۱۵۶.....- تناسب و هماهنگی عناصر و اجزاء تصاویر.....
- ۱۵۷.....- همراهی استعاره حقیقی با استعاره تبعیه

- ۱۵۸ - پژواک تاثیر تشبیه کانونی و استعاره کانونی
- ۱۵۹ - استعاره مکینه
- ۱۵۹ - استعاره جاندار گرا
- ۱۶۰ - استعاره انسان مدار
- ۱۶۰ - استعاره حیوان مدار
- ۱۶۰ - استعاره غیر جاندار گرا
- ۱۶۱ - استعاره تبعیه
- ۱۶۳ - جدول مربوط به استعاره
- ۱۶۴ **تشخیص**
- ۱۶۵ - ساختارهای متعدد تشخیص در شعر اخوان
- ۱۶۶ - تشخیص با ترکیب های اضافی
- ۱۶۶ - تشخیص با کاربرد فعل
- ۱۶۷ - تشخیص با صفت و موصوف
- ۱۶۸ - تشخیص با فعل و صفت
- ۱۶۸ - تشخیص با خطاب
- ۱۷۰ **تلمیح**
- ۱۷۰ - تلمیحات مشترک
- ۱۷۱ - تلمیحات نیمه مشترک
- ۱۷۳ - تلمیحات نو
- ۱۷۴ - تلمیحات به آیات قرآنی
- ۱۷۴ - تلمیح به اسطوره های باستانی
- ۱۷۴ - اسطوره های ایرانی
- ۱۷۸ - اسطوره های مذهبی
- ۱۷۸ - اسطوره های ملل دیگر
- ۱۸۱ **نماد**
- ۱۸۴ - اشکال نماد در شهر اخوان ثالث
- ۱۸۷ - برخی از مهمترین نمادهای شهر اخوان ثالث
- ۱۹۲ **کنایه**

- ۱۹۲ کنایه از موصوف
- ۱۹۳ کنایه از صفت
- ۱۹۳ کنایه از مصدر
- ۱۹۶ بدیح معنوی
- ۱۹۶ ایهام تناسب
- ۱۹۷ پرداز و کس
- ۱۹۸ حس آمیزی
- ۲۰۰ تضاد
- ۲۰۱ مراعات النظیر
- ۲۰۲ بزرگ نمایی
- ۲۰۳ کوچک نمایی
- ۲۰۴ تنسیق الصفات

فصل پنجم

- ۲۰۷ هنجار گریزی تاریخی ، گویشی و گونه ای
- ۲۱۲ آرکائیسیم شعر اخوان ثالث
- ۲۱۸ بافت زبان گفتار و پیوند کلمات عامیانه و بومی با واژگان فاخر و لحن سنگین گذشته
- ۲۲۱ زبان ادبی و زبان شعری
- ۲۲۳ روایت و نقلی

فصل ششم

- ۲۳۰ هنجار گریزی واژگانی
- ۲۳۱ ساخت کلمه با پسوند
- ۲۳۴ ساخت کلمه با پیشوند
- ۲۳۵ ترکیب سازی جدید

فصل هفتم

- ۲۳۸ هنجار گریزی دستوری
- الف) هنجار گریزی صرفی
- ۲۳۸ حذف فعل
 - ۲۳۹ تکرار فعل

۲۳۹.....	- کاربرد حروف اضافه
۲۴۲.....	- کاربرد حروف ربط
ب) هنجار گریزی نحوی	
۲۴۸.....	- نوآوری در فعل با استفاده از مصادر جعلی
۲۴۸.....	- برجسته سازی فعل با ساختن فعل از یکب از اجزاء جمله
۲۴۹.....	- برجسته سازی فعل با متعدی کردن دوباره آن و غیره
۲۴۹.....	- تکرار فعل
۲۵۰.....	- نوآوری نحوی در کاربرد ضمیر
۲۵۱.....	- اضافه شدن ضمیر متصل با حروف ربط
۲۵۲.....	- اضافه شدن ضمیر متصل با حروف اضافه
۲۵۲.....	- جمع بستن ضمائر منفصل
۲۵۳.....	- تغییر ساختار موصوف + صفت + ضمیر ملکی
۲۵۳.....	- نوآوری در موصوف و صفت
۲۵۸.....	- تغییر موضع نشانه صرفی «تر»
۲۵۹.....	- جایجایی اجزاء جمله
۲۶۱.....	- تعداد و توالی صفات و تابع اضافات
۲۶۲.....	ج) دستور کاربردی (معانی)
۲۶۲.....	ایجاز
۲۶۳.....	- ایجاز قصر
۲۶۳.....	- ایجاز با صنایع ادبی
۲۶۳.....	- ایجاز با تشبیه
۲۶۳.....	- ایجاز با کنایه
۲۶۴.....	- ایجاز با تلمیح
۲۶۴.....	- ایجاز با نماد
۲۶۵.....	- ایجاز با خلق ترکیبات جدید
۲۶۵.....	- ایجاز حذف
۲۶۵.....	- حذف گروه اسمی
۲۶۵.....	- حذف جمله
۲۶۶.....	- حذف فعل

- ۲۶۶ حذف اسم
- ۲۶۶ اطباب
- ۲۶۹ اغراض ثانویه جملات
- ۲۷۱ اغراض ثانویه جملات خبری
- ۲۸۳ اغراض ثانویه جملات پرسشی
- ۲۸۷ اغراض ثانویه جملات امری
- ۲۹۰ تحلیل آماری داده های جملات خبری، پرسشی و امری
- ۲۹۱ سخن آخر
- ۲۹۶ فهرست منابع و مآخذ
- ۳۰۴ چکیده لاتین

چکیده:

زیبایی عبارت است دریافت و شناخت و شکل بخشیدن به لذتی که از دریافت و شناخت حاصل می شود. زیبایی تجسم و تداعی دریافتها، شناختها و لذت است. محسوس کردن، شکل بخشیدن، تجسم و تداعی از اصول جمال شناسانه شعر مهدی اخوان ثالث است که در آرمونی های مختلف ارائه می شود. تمام امکانات موسیقایی، ادبی - بلاغی و زیبایی در خدمت امر مهم تداعی و القا در شعر وی نمود و تجلی می یابد. موسیقی یا نظام خاص ترکیب صامتها و مصوت ها، با ارائه یک پوشش عاطفی، احساس، شناخت و دریافت شاعر را در یک ساختار موزون ارائه می دهد. صور مختلف خیال با ایجاد یک پوشش هنری سهم عظیمی در محسوس کردن تجربه های هنری شاعر دارد. تشبیه، تشخیص، استعاره، نماد و... جملگی شناخت، دریافت و تجربه های هنری شاعر را در لباس حسی اما با ایجاد هاله های مختلف معانی (به ویژه در استعاره، نماد و کنایه) ارائه می دهد. زبان نیز بخش دیگری از زیبایی شعر اخوان را بیان می کند. بهره گیری از ویژگیهای صرفی و نحوی جملگی امکاناتی هستند که می تواند شاعر را در القا، تداعی و عیان کنندگی تجربیات هنری توانا سازد.

پیشینه تحقیق:

کارها و تحقیقات زیادی در ادبیات معاصر (شعر) صورت گرفته است و محققان و ادیبان بسیاری کوشیدند تا به تبیین و تشریح شعر نو پردازند و از این رهگذر شعر مهدی اخوان ثالث مورد نقد و بررسی قرار گرفت. اما این آثار به معرفی شعر اخوان از نظر محتوا و مفاهیم شعری پرداخته اند و یا به جنبه های سبک شناسی شعر وی اشاره کردند. تنها می توان از مقاله «زیبا شناسی قافیه در شعر اخوان ثالث» از محمدرضا محمدی آملی یاد کرد. و اثر دیگری که به طور ویژه به بررسی زیبا شناسی شعر اخوان پرداخته باشد، یافت نشد. اما می توان از کتاب «ساختار زبان شعر امروز» از مصطفی علی پور یاد کرد که وی در بررسی و تحقیق خود در زبان شعر معاصر اشاره هایی نیز به زبان شعر اخوان ثالث داشته است. دو کتاب «صور خیال در شعر فارسی» و «موسیقی شعر» از محمد رضا شفیع کدکنی به طور پراکنده و در مواردی اندک به برخی از جنبه های زیبا شناسی شعر اخوان اشاره کرده است.

در سطح دانشگاه ها نیز دانش پژوهان و دانشجویان بسیاری، موضوع سخن خود را شعر اخوان برگزیدند و نقد و تحلیل های مختلفی از شعر وی ارائه داده اند با مشاهده پایگاه اطلاع رسانی سازمان اسناد و مدارک علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سطح پایان نامه کاشناسی ارشد و دکتری هیچ گونه پژوهشی با عنوان «زیبا شناسی شعر اخوان» یافت نشد.

اهمیت موضوع و هدف آن:

بررسی و مطالعه متون ادبی و بدست دادن عوامل زیبایی آنها همواره مورد توجه ادیبان و سخن سنجان ادبی بوده است. در گذشته نشان دادن اوج و فرود کلام گویندگان، صورتگری و معنی پردازی آنان بر اساس محک آیین بلاغی، بر پایه معانی، بیان و بدیع استوار بود. با توسعه و تکامل علوم ادبی از قبیل عروض و قافیه، معانی، بیان و بدیع در غرب امروزه مسائل جدید فلسفی، روان شناسی، هرمنوتیک، اسطوره و مسائل زبانی چون فرمالیسم، نقد نو، ساختار گرائی و امثال آنها در بررسی و به دست دادن اصول جمال شناسانه بر اساس قواعد و ضوابط علمی مورد توجه قرار گرفت در دوران معاصر به علت رابطه با اروپا و آشنائی با زبانهای خارجی، نظام زیبا شناختی نوینی در شعر فارسی شکل گرفت که همه هنرها را به چالش وا داشت.

شعر مهدی اخوان ثالث به دلیل پایگاه و جایگاه مهمی که در ادبیات فارسی دارد موضوع سخن ماست. شعر وی به علت صلابت و سنگینی و زبان ادبی پر امکان و رو به گذشته و به علت تخیل سرشار و اشاره به سنتهای حماسی و اساطیری کهن وی را به عنوان نماینده اصیل شعر معاصر با تکیه گنجینه گرانبهای ادب کهن معرفی کرد. از آنجا که هنرمند از زبان و بیان هنری برای راه بردن به آرمانهای هنری و آفرینش زیبایی

سود می جوید بنابراین در این تحقیق هدف آن است که به بررسی عوامل جمال شناسانه شعر یکی از بزرگترین شاعران و نویسندگان معاصر پرداخته شود.

روش تحقیق:

این پژوهش و تحقیق از نوع بنیادی است و اجرای آن از طریق مراجعه به کتابها، مقالات و مشاوره و رایزنی با اهل فن همراه با تحلیل محتوا و بررسی نمونه ها صورت گرفت. تمام مراحل فوق تحت نظارت و راهنمایی استاد راهنما و مشاوره استاد مشاور انجام شد.

بعد از مطالعه و یادداشت برداری از کتابهای مختلف بلاغی - ادبی و کتابهای مربوط به زبان شناسی با مطالعه در شعر اخوان و یادداشت نمونه ها و شواهد شعری مختلف، موارد مختلف طبق اصول و ضوابط زیبا شناختی، تقسیم طبقه بندی شده اند. در این شیوه سعی شد تا با بینش و نگاهی نو سخن وی مورد بررسی و مذاقه قرار گیرد.

فصل اول

زندگینامه

آثار

پیروان

زندگی نامه، آثار و پیروان

مهدی اخوان ثالث در سال ۱۳۰۷ ه. ش در توس متولد شد. پدرش، علی، عطار - طیب و مادرش هم

خانه دار بود:

من فخر ز پیوند «علی» دارم و «مریم»

پوروی و پرورده دامن توام من

(ارغنون ص ۱۸۰)

«دوران تحصیلات ابتدائی و دبیرستان را در مشهد گذراند. در خرداد ۱۳۲۶ دوره هنرستان (رشته آهنگری) را به پایان رسانید و در سال ۱۳۲۷ به تحصیل در رشته ادبی دبیرستان شاهرضا پرداخت. چند ماهی در مشهد به کار آهنگری و چاقوسازی پرداخت، سپس عازم تهران شد و در پلشت ورامین معلم شد.» (شمس لنگرودی، ۱۳۷۷، ج ۲، ص ۲۹۶)

راهنمائیهای آموزگارش پرویز کاویان جهرمی و حمایت پدرش و همچنین رفت و آمد به انجمن های سنتی ادبی آن روز در مشهد، باعث شد که اخوان ثالث با وجود سن کم چندان در غزل سرائی و قصیده پردازی چیره دست شود که استاد کهنسالی به نام نصرت منشی باشی تخلص «امید» به او بدهد. آن «روستائی زمزمه کننده» با توشه ای از مطالعه در ادب ایران و عرب و آشنایی با موسیقی و ادب کهن در تهران ساکن شد و ورود به تهران نگاه و بینش او را نسبت به هستی، زندگی، مرگ، انسان و جهان دگرگونه کرد.

در سال ۱۳۳۰ اولین مجموعه شعری قدمایی اش به نام «ارغنون» را منتشر و در سال ۱۳۳۱ زندگی مشترکش را با ایران (خدیدجه) دختر عمویش آغاز کرد. از ۱۳۳۱ به بعد است که امید با نیما و شعر نیما آشنا می شود.

جریانهای پس از وقایع ملی شدن صنعت نفت، کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، فشار ساواک و وضعیت اقتصادی آن روز نوعی سرخوردگی و دلمردگی در میان روشنفکران آن روز به وجود آورد. برخی از جمله اخوان زندانی شدند. و اینگونه دیدگاه شاعری قدمایی چون اخوان نسبت به زمانه، زندگی و هنر دگرگون شد.

در سال ۱۳۳۳ نخستین شعر نو نیمایی خود به نام «سترون» را بعد از چندین طبع آزمایشی در قالب چهارپاره سرود و پس از سرودن چندین شعر در قالب نیمایی شعر «زمستان» را سروده و منتشر کرد. شعری که «در جوامع ادبی، حادثه ای تلقی می شود و مانند سرودی ملی بر زبانها می گذرد، زیرا حدیث آن شکست سیاسی

است که همه چیز حتی احساس آشنائی را نیز منجمد کرده است. این شعر مدخل بهار جاودان شعرهای امید است: چاووشی، میراث، آن گاه پس از تندر، سبز، قصه شهر سنگستان...» (دستغیب، ۱۳۷۳، ص ۶۶) و بدین ترتیب در طول یک دهه از سال ۱۳۳۵ تا ۱۳۴۵ شاهد اوج شاعری اخوان در مجموعه شعرهای «آخر شاهنامه» و «از این اوستا» هستیم.

اخوان پس از آنکه کار تدریس در آموزش و پرورش را رها کرد و به مطبوعات روی آورد. پس از نشر زمستان با ابراهیم گلستان آشنا و پس از آشنایی، زمینه های فعالیت او در زمینه امور مربوط به فیلم فراهم شد. بعد از همکاری با گلستان در رادیو مشغول به کار شد و مسئولیت چندین برنامه ادبی رادیو را بر عهده گرفت. اخوان بار دیگر در سال ۱۳۴۵ به زندان افتاد دفتر «پاییز در زندان» که در واقع حبسیات اوست در این سال منتشر شد. در سال ۱۳۴۸ برای کار در تلویزیون آبادان از وی دعوت شد و تا سال ۱۳۵۳ همچنان در آنجا فعالیت کرد. و در این سال به تهران برگشت و در تلویزیون ملی ایران مشغول به کار شد. سال ۱۳۵۶ در دانشگاه های تهران، ملی و تربیت معلم، ادبیات دوره سامانی و ادبیات معاصر تدریس کرد. اما در سال ۱۳۶۰ دوران بازنشستگی بدون حقوق از کلیه مشاغل دولتی، آغاز شد. اخوان پس از چند سال سکوت دفتر قدمایی دیگر خود «ترا ای کهن بوم و بر دوست دارم» را چاپ و منتشر کرد. و در آخرین سال زندگیش، به دعوت خانه فرهنگ آلمان سفری به خارج از کشور داشت و به کشورهای انگلیس، دانمارک، سوئد، نروژ سفر کرد و در مجالس شعرخوانی که در آن کشورها برگزار شد اخوان شعر خواند و در ۲۹ تیرماه به ایران بازگشت و سرانجام ساعت ۱۰/۳۰ شب یکشنبه ۴ شهریور ۱۳۶۹ در بیمارستان مهر تهران با این کهن بوم و بر وداع کرد. روز سه شنبه ۶ شهریور جنازه برای شست و شو به بهشت زهرا منتقل شد، اما در ۱۲ شهریور، جنازه از سردخانه بهشت زهرا به مشهد انتقال یافت و در جوار آرامگاه حکیم ابوالقاسم فردوسی به خاک سپرده شد. درود ایزدان و امشاسپندان بر او باد.

اخوان «یعنی آن مرد کوتاه قد سیه چرده خوش سیمای سربتویی...» (کاظمیه، ۱۳۷۰، ص ۲۸۷) که «ساده بود خلوص محض بود. بی تکلف بود. روستایی بود. «من روستایی ام، نفسم پاک و راستین» اما تا بخواهی هشیار و زیرک و رند بود» (کاخی، ۱۳۷۰، ص ۳۹۳) شاعر دردها، غمها و حرمانهاست. دانشمندی والا و ادیبی گرانمایه که به معرفی و نقد و بررسی شعر نیما پرداخت و حلقه واسطی شد بین سنت گرایان و نوپردازان. به خوبی به سنت گرایان نشان داد که رویکرد نیما به شعر نو از روی ضعف و ناتوانی از عدم تلخیص و تقلید در سبک و شعر کهن نیست، بلکه نیما به اقتضای شرایط و جامعه آن روز تغییر شهر کهن و تجدد و نوآوری را ضروری می دانست. وی از طریق کتاب ها و مقالاتی چون «بدایع و بدعتها و عطا و لقای نیما یوشیج» و مقاله «نوعی وزن در شعر فارسی» اندیشه های نیما را تبیین کرده و وی را در به بار نشانیدن شعر نو یاری داده است. اخوان «اگر چه نیما نیست ولی در به بار نشانیدن اندیشه های او در شعر و بدست دادن نمونه کاملتری از شعر آزاد بسیار یاری کرده است.» (صبور، ۱۳۷۸، ص ۴۳۶-۴۳۵)